

Om

Sielens Udødelighed

ved

J. Kraft.

§. 1.

Jeg har for nylig i en liden Afhandling rørt ved adskillige Vanskeligheder, som synes at være u-adskillelige fra det Materielle Systema, for derved at forekomme den store Tillid, som Mængden har til de sædvanlige Meninger, og for at vise, at om der falder noget Tungt for, eller Vanskeligt at forstaae i de simple Ting's Natur, de dog derfor ikke kunde siges at være u-annelige, siden Vanskelighederne ere endnu meget større i den Hypothese, at alt er materiel. Vilde jeg slutte apodicticè af de i før nævnte Afhandling anførte Principiis, kunde jeg maaskee synes at have nogen Slags Ret til u-middelbar uden videre Beviis at antage den Sandhed, at intet kunde være reel eller substantiel i Verden, med mindre det tillige var et simpelt Væsen, men da det er u-endelig lettere at see Feil i andres Sierninger og at imodsig dem ved indirectè Beviis, end det er at vise Tingenes Egenskaber af directe Grunde, saa har jeg sat mig for i det efterfølgende ey allene at bevise Muligheden, men endog Nødvendigheden af de simple Væsener, for deraf siden videre at overlegge, hvorvidt vi af Naturens Lys ere beregtigede til at troe de fornuftige Sieles Udødelighed, eller og at kalde den i Tvivl.

§. 2.

Men for at kunde gøre de simple Ting's Existence u-imodsigelig beviislig, maae jeg nødvendig først handle om den store Kilde
 Na 3 til

til alt det eksisterende, forstaae om det u-endelige Væsen. Thi er dette store Væsen mueligt og virkeligt? saafremt det da ey kand være et sammensat; men maae det tvertimod nødvendig være et simpel Væsen, saa følger u-imodsigelig, at de simple Væsener saa langt fra ikke ere u-muelige, at de meget mere ere i Classe med det allerhøieste og fuldkomneste af alle Væsener.

§. 3.

Til den Ende maae man agte, at det som gjør, at Tingene ere endelige (finitæ) er Realiteternes Limitation. Fordi i vores Forstand ey alt findes, hvad den kunde tænke, fordi det ikke findes i den paa den fuldkomneste Maade, derfor er vores Forstand endelig: Ligeledes fordi vore Kræfter ey kunde foretage sig alle Virkninger, som kunde iwerksattes, derfor ere de endelige o. s. v. saa man maae slutte, at Tingene siges at være i den samme Grad endelige, i hvilken de ere limiterte, eller for saa vidt der findes hos dem en Mangel af Realité.

§. 4.

Men da det var u-rimeligt at ville sige, at det mangler, som er intet, saa maae det som fattes alle de endelige Ting, nødvendig findes uden for dem, og følgelig maae det være i et Væsen, som ikke er endeligt. Men det som ikke er endeligt er u-endeligt, siden disse to Ting er contradictoriske, følgelig maae alle disse Realiteter findes i det u-endelige Væsen, saa dets Definition bliver, at det ikke har Limitation eller Mangel paa nogen Realité, ligesom tvertimod de endelige Væsener ere derfor endelige, fordi de have en Mangel paa Realité.

§. 5.

Deraf sees, at de allerførste fornuftige Tanker som vi kunde gjøre os af vore Erfaringer over Tingene veilede os til denne u-imodsigelige Slutning, at fordi der ere endelige Ting til, maae der og nødvendig.

nødvendig være et u-endeligt Væsen til, saa det er langt ikke af Sædvane, eller fordi man idelig finder sig i den Tilstand, da man er andre Ting som mægtigere subordineret, at man er kommen paa de Tanker om det høieste Væsen, men at derfor alle Folk tilstaae og dyrke det u-endelige Væsen, fordi ingen anden Tanke er mere naturlig eller lættre at udlede af de nødvendige Erfaringer, som hvert Menneske maae have. Thi endskjønt Fornuften, naar den skal arbeide sig igiennem mange sandselige Forestillinger ikke kand gjøre tydelig Rede for sine Slutninger, saa blive de derfor dog ikke u-giorte, og man kand sige, at det er kun iblant u-tallig mange Slutninger meget faae, som Mængden tydelig kand udvikle.

§. 6.

Videre følger, at det u-endelige Væsen ikke kand være foranderligt; Thi dertil at Forandring skal kunde være muelig i en Ting, udfordres nødvendig en Indskrenkning eller at de Realiteter, som udgøre det Væsentlige eksisterende i Tingene, kunde formeres og formindskes, følgelig at de ey bestandig sandtes i den fuldkomneste Grad tværtimod det u-endelige Væsens Definition. Følgelig da Definitionen er nødvendig, §. 4., ere og dens Følger nødvendige, saa i det u-endelige Væsen Forandring ikke har Sted, ey engang i Henseende til dets Muelighed.

§. 7.

Men er Forandring ikke engang muelig i det u-endelige Væsen, da følger deraf u-imodsigelig, at det ikke kand være et sammensat, men at det maae være et simpel Væsen; thi da Væsenet af alt det sammensatte bestaaer ey allene i Delene, men endog i Maaden hvorpaa de sammensøyes, saa følger: at om end actu secundo eller virkelig ingen Forandring skede i det Sammensatte, saa blev denne Forandring dog ikke desto mindre i og for sig muelig; saa da Forandring er ikke engang muelig i det allerhøieste Væsen, kand det ingen-

ingenlunde være et Sammensat, følgelig maae det nødvendig være et simpelt Væsen.

§. 8.

Saa ædel en Oprindelse have de simple Væsener, at deres første Stamme er det u-endelige Væsen selv, jeg vil ikke af de ovenanførte Principiis indlade mig videre i at undersøge det u-endelige Væsens allerhøieste Egenskaber, jeg vil allene endnu anføre eet, som gjør u-middelbar til den Hovedsag jeg har sat mig for at handle om.

§. 9.

Der kand ikke være uden et u-endeligt Væsen til, som besidder alle muelige Qualiteter og Fuldkommenheder med et, tillige, og paa engang i den allerhøieste Grad. Thi da i Følge af Definitionen det u-endelige ingen Mangel kand have paa Realité, saa maae det nødvendig besidde alt i et hvert Genere af Fuldkommenheder, med mindre man vilde sige, at alle Fuldkommenheder ey vare compossibles eller tillige muelige i et og det samme Subjecto.

§. 10.

Men at ville sige dette er det samme som at tillsægge Fuldkommenhederne en U-fuldkommenhed; thi at sige at alle Realiteter ikke consentere, er det samme som at sige at de ere stridige med hverandre, og følgelig, at de ere tillige U-fuldkommenheder.

§. 11.

Men er det u-endelige Væsen efter det allerede Beviiste et simpelt Væsen, saa ere simple Væsener muelige, og i sig ikke u-muelige, vil man maafee paastaae, at det u-endelige Væsen vel kand være et simpelt Væsen, men ikke de endelige, da har man allene at agte, §. 20. at det Reelle, som udgjør alle Tings Existence kand nogenlunde

lunde være adskilligt fra det Reelle hvorved det u-endelige Væsen eksisterer, saa deraf følger denne øyensynlig sande Slutning, at simple Væsener ere muelige, og at den Tanke om det simple, gaaer i Væsenernes Orden, langt for den Tanke om det Sammensatte.

§. 12.

Jeg holder det ikke for nok at have beviist, at de simple Ting ere muelige, det kommer nu videre an paa at kunde bevise, at der nødvendig maae være simple endelige Ting til, som eksistere i denne Verden. I Hensigt paa dette tager jeg mig først for at beviise, at Sammensættelsen eller Compositionen ingenlunde kand være en Realité i Tingene i denne Verden; hvilken Sandhed overmaade let sluttes af det forud beviiste: Thi saafremt at Sammensættelsen var noget Reelt, maatte den findes i det u-endelige Væsen, siden i dette sidste maae nødvendig være en Samling af alle Realiteter, følgelig, da den ikke findes i det u-endelige Væsen, saa er Sammensættelsen eller det Sammensatte selv ikke det, som er reelt i Tingene i denne Verden: Da nu det Substantielle i Tingene maae nødvendig være noget Reelt, og det Sammensatte er for saavidt at det er sammensat ikke noget Reelt, saa følger, at det Substantielle i Tingene i denne Verden ikke kand være noget Sammensat, men at det som er Substantielt maae tillige være simpel, for at kunde blive noget Reelt.

§. 13.

Jeg mener at man seer med fuldkommen Vished af alt det Anførte, ey allene at de simple Ting ere muelige, men endog at de ere virkelige i denne Verden, og at de ere de eneste substantielle Ting, som kunde være i nogen Verden; jeg vil endnu ikke handle om, hvad heller at den Formue at tænke er noget som tilkommer de simple Ting allene, eller om den samme maaskee og kand findes i de sammensatte materielle Ting, jeg vil først gaae de fornemmeste Vanskeligheder i Møde, som Materialisterne kunde med nogen Ret synes at indvende imod de simple Tings Muelighed og Existence, u-agted at jeg var

intet mindre end dertil forbunden efter at have allerede givet et tydeligt og uimodsigeligt Beviis.

§. 14.

En af de betydeligste Tvivl, som jeg mener man kunde have imod de simple Ting's Muelighed og Existence bliver vel, at de simple Ting ere af den Besskaffenhed, at de af os ikke kunde tænkes hverken hvad de ere, eller Maaden, hvorpaa de kunde være muelige. Hvad Sielene i sær angaaer eller de tænkende Væsener, i den Hypothese, da de antages for at være simple, synes det Forundring værd, hvor det kommer at de som kunde tænke og betragte alle Ting, ikke kunde tænke og forstaae sig paa sig selv, hvad de ere, eller vide, hvoraf at de selv bestaaer, jeg mener at denne Objection er af nogen Vigtighed, endskjønt en Materialist ikke kand vinde meget ved, om man endog ikke kunde viise Aarsagen; thi den samme Vanskelighed bliver immer ligesult ved i den Hypothese, da Materien antages for at kunde tænke, imidlertid vil jeg vise hvad Aarsagen er, hvorfor Sielene kunde tænke og forestille sig alt det materielle i Verden men ikke det simple, følgerig heller ikke det, hvoraf de selv bestaae.

Man maae agte, at det eneste, som vi tydelig kunde forestille os er det, i hvilket vi kunde distingvere noget; Vore klare og tydelige Forestillinger grunde sig, saavidt al Erfaring lærer, allene derpaa, at vi kunde tænke noget i en Ting, som adskillig fra den selv, og saa tidt som dette ikke kand skee, er det os heller ikke mueligt at komme til klare og tydelige Tanker om Tingene. Da nu de simple Ting og Sielene selv, i Henseende til deres substantielle, ikke bestaae af Dele og have derfor heller ikke noget, som i deres Substance kand skilles fra Substancen selv, saa følger af de simple Ting's Definition, at det var u naturligt, om de skulle kunde tænkes af de Aander, hvis klare og tydelige Tanker retter sig efter en saadan Lov, som vore. De Aander allene kunde klart og tydelig tænke de simple Væsener, hvis Fuldkommenhed er saa stor, at deres Tanker ikke ere saa indskrænkede som vore.

Videre sees, at siden alt tilsidst bestaaer af simple Ting er det plat forgiaeves, at ville tænke paa at udfinde, hvad det sidste er i Tingene, siden det er blevet beviist, at det af os er u-tænkeligt; og mener jeg, man nu ikke længere har Marsag til at lede efter Fundamenterne til at forstaae, hvorfor vi ikke tydelig indsee uden visse Modificationer i Tingene, og uden at kunde trænge igennem til det Substantielle selv.

Saafernt derimod, at alt var sammensat, uden at kunde tilsidst opløses i lutter simple Ting, i sær om Sielene vare Materielle, synes det, at man med større Ret kunde paaastaae at Sielene burde kunde repræsenteres sig selv, og vide hvad det var hvoraf de bestode, siden Sielene da skulde bestaae i visse determinerte Deles Structur og i Bygningen af det Materielle, hvilken altid i og for sig betragted tydelig kand tænkes: saa at langt fra at denne Vanskelighed kand gjøre noget imod de simple Ting, er den aldrig større end i den Hypothese, hvorved negtes, at Sielene ere simple Væsener.

§. 15.

Den anden Vanskelighed, som jeg her vil besvare, siden jeg ikke anseer den for at være uden al Digtighed, angaaer Definitionen paa de simple Ting: at sige, at de simple Tings Natur bestaaer deri, at de ikke have Dele, synes at være saa meget som intet sagt, siden man deraf allene sees, hvad de simple Ting ikke ere, men derimod ikke, hvad man helst vilde vide, det nemlig som de ere. Vel er det sandt at de negative Definitioner ikke ere de beste, og at det er af den Marsag, at man har gjort det til en Regel, at de ikke burde bruges, imidlertid er dog en Tilfælde i hvilken de kunde gaae an, forstaae i den, hvor der ikke er uden meget faae Ting i en fuldstændig Disjunctiv Proposition at gaae i Val i, og man har en fuldstændig klar eller tydelig Tanke om alle Membra Disjuncta, saa nær til et eneste, da man altid kand i at definere den ene ved at nægte de andre, om den komme til en Tanke, som er tilstrækkelig nok til at stille de Definerte fra alle andre Ting, som er den Hoved-Sag man har

Oye paa ved Definitionen: saaledes mener jeg at den Definition paa krumme Linier er u-lastelig, at de ere de som ikke ere rette, saafremt man forud veed, hvad der forstaaes ved rette Linier, af Marsag at man her ikke har uden to Ting at gaae i Val i, af hvilke det enten maae være det ene eller det andet, derimod er det en u-forsvarlig Definition paa en Cirkel, at den er ikke et Triangel, siden der er en u-endelig Mængde af Figurer, som den endnu kunde være, endskiønt at den ikke var et Triangel.

Men vil man endelig have at vide, hvad det er, hvorved de simple Ting ere adskillige fra imaginerte geometriske Puncter, som og derved defineres at de ingen Dele har, da kand det snart siges, thi det Positive og Reelle i de simple Ting i denne Verden er deres virkende Kraft, saa de ikke allene have den Egenkab at de ingen Dele har, men de have desuden en Formue, som er iidelig Drift til saavel at forandre de simple Ting selv, som andre existerende. Jeg maae see meget feil, om det kand falde vanskeligt at begribe, at det mere, som Tingene faae, naar de komme til Existence, end de havde for, da de ikkuns vare blot muelige, kand være noget andet end de Kræfter Tingene faaer til at virke. Jeg for min Deel synes at intet andet Begreb kand være lettere: Imidlertid, naar man skal dømme af det som seer, saa er det noget besynderligt, hvad man kalder let og Vanskeligt i Begreb, det, som er een klart og overmaade tydeligt, er for en anden u-begribeligt, maaskee denne U-lighed i det Mennefselige Begreb blev om en god Deel mindre, saafremt man besittede sig paa at tænke med Sammenhæng og i Sisteme og ikke lod sig noye med at dømme om Tingene efter de første Zufald.

§. 16.

Den tredie Vanskelighed, som man efter mit Omdømme bør være opmærksom ved, er, at dersom Verden da endelig skal siges at bestaae af simple Ting, og følgerig af de, hvis Substance vi ikke kunde tænke, om da ikke deraf bør følge, at alt det vi tænke er falskt og u-rigtigt, og for at gjøre Tingen farlig, at alt bliver os et Blinde-
 Verk,

Berk, og at vi ere paa alle Kanter ilde holdne og bedragne, siden vi forestille os denne Verden langt anderledes end den er i sig selv. Jeg har udførlig besvaret denne Vanskelighed paa et andet Sted (*), saa jeg derfor finder det u-nødigt her at handle om en afgjort Sag, jeg vil allene sige, at saa sandt som det er, at vi ikke tænker denne Verden, som den er, saa sandt er det og, at Faren er dog ikke stor; thi i vore Imaginaire Tænker om denne Verden er ikke alt imaginairt, men en stor Deel sandt, af hvilket saait som vi slutte, staae vi aldrig Fare for at feile.

Men kunde der være nogen Fare ved vore falske og imaginære Tænker i den Hypothese, at alt i Verden tilsidst bestaaer af simple Ting, da er den ikke mindre i denne anden, at Materien tilsidst er u-deelig, siden det er ikke mindre forvovent at vilde foretage sig at kende Verden som den er i denne sidste, end i den første Hypothese.

§. 17.

Disse ere de Vanskeligheder, som jeg holder for vigtige, alle de øvrige, de man i en saa stor Mængde finder hos Materialisterne, anseer jeg for at være alle med hinanden meget ringere; siden deres Antal er saa stort, at de udfordrede til Besvaring et Berk af nogle Volumina in Folio, hvilket man naturligt kunde være bange for, saa vil jeg i et par Linier viise, paa hvad Foed, naar de alle med hverandre tages, man strax kand see, at de langt fra ikke have den Styrke, som man holder for at de have; men da disse Vanskeligheder angaae den specielle Tilfælde om de Menniskelige Sieler, vil jeg først viise, hvad man i Henseende paa dem bør holde for, og saaledes indlade mig med de Materialister, som man sædvanlig pleyer at kalde Particularister.

§. 18.

Det er ikke nok til at bevise, at Sielene eller de tænkende Væsenere ere simple, at man allerede har forsikret sig om de simple Tings

(*) Systema Mundi ex Monad, Sect. 2.

Muelighed og Existence i denne Verden, man maae ydermere undersøge, hvad heller den Egenfkab at tænke kand tillægges de simple Væsener allene, eller om den ikke kand tilkomme uden det Materielle, maastee kand den og siges om dem begge, om de simple saavel som om de sammensatte. Det er da allerede afgjort i det Foregaaende, at de simple Væsener kunde have den Formue at tænke, saa at, naar vi tillegge dem denne Egenfkab, vi da langt fra ikke begaae den Feil at sammensøye Ting, som imellem sig ere stridige og som derfor ikke kunde være i et og det samme Subjecto, thi at et Væsen kand være simpel og tillige tænkende sees deraf, at det u-endelige Væsen er simpel, og fordi det besidder alle muelige Realiteter, har det og nødvendig denne store Realité som bestaaer i at tænke. At derfor den Egenfskab at tænke er noget, som Fornuft og Erfaring overbeviser os om at være muelig i de simple Væsener, mener jeg er øyensynlig klart. Derimod synes mig, at det bør falde Materialisterne u-ændelig svart, at give os et saa sikkert og u-imodsigeligt Beviis paa, at det kand være Materien mueligt at tænke. I det mindste kand jeg med fuld Forsikring sige, at indtil vores Tid intet Beviis er kommen frem fra deres Haand som man i mindste Maade kand være fornøyet med; thi det eneste, som de har sagt for at gjøre deres Hypothese rimelig, er, at man ikke bør tvivle paa, at jo en saa u-begribelig og besynderlig, en saa subtil og kunstig Mechanismus, som den der er i det Mennefskelige Legeme, jo maae kunde tilbøye bringe en ikke mere forunderlig Egenfskab end Mechanismus selv er, af hvilken den skulde komme; men dette er just en af de Ting, som jeg mange gange har forundret mig over i lærde Skrifter, at deres Forfattere ere i Stand til at forklare os Ting som de ikke selv forstaae, og at de holde sig for at være komne langt nok i Opøsningen af et Problema, naar de have bragt det til at berøe paa en u-ændelig og confus Mængde af Marsager, hvis Beskaffenheder og Maade at virke paa, de ikke kunde gjøre mindste Rede for, saa det lader, som de just derfor troe at paa denne Maade alt kand beviises, fordi den slet intet beviser. Imidlertid da en saa stor Mængde af Mennefsker giver deslige Argumenter sit Biesald, saa maae man sige at det ikke er uden en ringe Kunst at brillere, inod at kunde tænke det som er sandt og vigtigt. Dette er

Marsa-

Årsagen, hvorfor jeg holder det for en aldeles u-forsvarlig Maade at slutte paa, naar en Materialist vilde sige, u-agted at jeg ikke forstaaer uden Scelettet af det Mennefskelige Legemes Structur, som dog her ikke gjør noget til Sagen; u-agted, at jeg ikke veed, hvad dets subtileste og fornemteste Dele ere, meget mindre Maaden hvorledes de virke paa hinanden, eller hvorledes ved nogen Slags Sammensættelse den Formue at tænke kand blive til; u-agted at jeg heller ikke af absolute og nødvendige Principiis kand beviise, at det maae være det Materielle som tænker, saa holder jeg dog for at det er saa, allene fordi det heele Mennefske tænker og i Legemet er en u-endelig Mængde af virkende Årsager i en u-endelig artig Structur, af hvilket alt jeg fast ikke forstaaer mere end jeg forstaaer det som nu skeer denne Tiime i Jove eller Saturn.

§. 19.

Jeg vil gandske forbiegaae at tale om, hvor lidet man er be-rettiget til at holde det som falder i Døynene for de virkelige Årsager til Tingene, saa tit som man ikke kand tydelig viise at Virkningen kand komme af de Årsager man angiver; derimod vil jeg af det Foregaaende beviise at den Formue at tænke ingenlunde kand tilkomme det Materielle, thi da jeg nyelig har beviist at Sammensættelsen ikke selv kand være nogen Realité, hvorimod den Formue at tænke u-negtelig er noget Reelt; saa følger, at denne sidste ikke kand være en Egenfskab af det første, siden en Realité lige saa lidet kand have sin tilstrækkelige Grund i det, det ikke er reelt, som det der er noget, kand have sin gyldige og tilstrækkelige Årsag i det som er intet.

§. 20.

Vil man videre spørge, af hvad Nytte da Legemet er, siden det ikke tænker? hvorføre vi en kunde have nok i Sielen allene? ydermere, hvorfor Legemet har nødig at være af en saa besynderlig og overmaade deilig Bygning, da er det ikke vanskeligt at besvare alle disse Spørsmåale, allene at man forud overiegger en Egenfskab, som er tilfælles for alle de endelige Ting, at nemlig det som er forander-
ligt

ligt hos dem kand ikke forstaaes af det, som er i dem selv eller i deres Væsen, men at man til at forstaae, hvorledes det Foranderlige hos dem kand komme til Existence, nødvendig maae undersøge Aarsagen i andre udvortes og dem u-vedkommende Ting: For at forklare dette saa meget desto bedre vil jeg anføre til Exempel det, som vi handler om, forstaae de Mennekelige Stel; siden de ere endelige, kunde de ikke have alle deres Tanker paa engang, derfor er det nødvendig, at saavel de Tanker, som de virkelig have, som de de ikke have, maae være ligge muelige i Henseende til deres Væsen, eller det, hvorved de ere Siel; saaledes har enhver Mennekelig Stiel i og for sig betragtet den samme Capacité til at tænke det som er og skeer her hos os, som det der skeer i Italien, Indien eller hvad andet Sted man vil nævne; men ere de i og af sig selv ikke mere determinerede til at tænke eet i Verden end det andet, saa følger, at de heller ikke af sig selv kunde overvinde denne Indifference, men at dertil nødvendig udfordres noget dem aldeles u-vedkommende, hvorved denne Indifference hæves: Deraf kunde Materialisterne see, hvad den virkelige og Metaphysiske Aarsag er til Legemernes Forening med Sielene, denne nemlig, at da min Stiel for Ex. i og for sig betragtet, havde den samme Færdighed eller rettere Beqvæmhed til at tænke, hvad der skeer her paa dette Sted i Verden, som til at tænke hvad der skeer i Italien eller Marocco, eller hvad andet Sted i Verden det skulde være, saa kunde den ikke af sig selv mere opvække de Tanker, som angaae hvad her skeer, end de, som vise, hvad der skeer i de øvrige fornævnte Steder i Verden. Følgelig, paa det at denne Indifference kunde hæves, og at min Stiel kunde komme til at have en tilstrækkelig Aarsag for mere at tænke hvad her skeer, end hvad der skeer paa et andet Sted, blev det nødvendigt, at den maatte sættes i Connexion og Forbindelse med al den u-vedkommende Ting i denne Verden: Dertil var intet mere beqvæmt end et saadant Legeme som vores, saa snart som Sielen blev forbunden til at tvrette sine Tanker efter det, som angik dette Legeme, og hvad videre deraf kunde følge; thi da fulde, at af alle de Tanker, som i og for sig vare umuelige i Sielen, maatte de allene blive klare og tydelige, som angik og hafde Connexion med det Sted, paa hvilket det Legeme var, med hvilket Sielen stod i Forening.

Saa

Saa man seer, som jeg mener, tydelig, hvorledes de Tanker, som i Sielene i og for sig betragtede ikke have noget Fortrin den ene for den anden til at existere, hvorledes de ved et Legeme kunde faae et saadant Fortrin, følgelig og hvorledes Sielene, som uden Legemer aldrig ved sig selv kunde komme til klare og tydelige Tanker, derimod kunde ved Legemer med hvilke de sættes i Forening, komme dertil.

§. 21.

Man bør deraf giøre denne klare og uimodsigelige Slutning, at Marsagen, hvorfor Sielene ere blevne af det allerhøveste og uendelige Væsen satte i Forening med Legemerne, er ingen anden, end for at høre deres væsentlige Indifferente til klare Tanker; saa denne Forening er skeet for at bringe Sielene paa de første klare og tydelige Tanker om denne Verden.

§. 22.

Man kand og nogenlunde slutte sig til, at disse Legemer, som skulde tiene Sielene til at naae klare og tydelige Forestillinger, at de ikke maatte være af en ringe og slet Bygning: thi det er vel sandt at til et saadant Legeme kunde tages, hvad det skulde være for et i denne Verden, men Tankerne bleve derefter; saa man kand meget gierne tilstaae Materialisterne, at Tankerne kommer an paa Legemet, og deraf følger dog aldrig andet end det som tiener til at bestyrke vores Sag. Saa fremt min Siel i Steden for at staae i Forening med dette Legeme var sat i Connexion med en draabe Vand i Havet, kunde den ikke tænke andet end hvad der virkede paa den, og vilde mine Tanker da ufeilbarlig blive meget anderledes end de jeg nu har, o. s. v.

Imidlertid seer man strax, at de Legemer, som skulle være Sielene, i sær de fornuftige, til en saa vigtig Tjeneste, at deres Bygning maatte tillige blive overmaade kunstig. Thi da jeg antager for Bevistligt, at saa snart som Verden bestaaer af simple Væsener,

den Physiske Influence da ikke kand være muelig, saa følger, at disse Legemer maatte i Kraft af deres Structur kunde have facultatem loco-motivam eller den Formue at bevæge sig selv; siden Sielene ikke lettelig kunde komme til nogen synderlig Fuldkommenhed, ved at tænke de Objecta, som efter den nærværende Verdens Indretning kunde paa eet Sted i Verden komme til at virke paa deres Legeme. Men saa snart som de skulde kunde bevæge sig selv, mon da ikke en saadan Sammensættelse af Been, Muscler og Sener kunde gøres nødvendig, som den er, vi nu erfarer i de Organiske Legemer. Videre, da det er klart, at Legemerne vare Sielene saa meget mere tjenlige, som de vare bekvemmere til med eet at tage imod Virkningerne af flere Objecta agentia i denne Verden, og som de vare bedre skikkede til at tage imod disse Virkninger, saaledes, at den ene ikke blev forvirret af den anden, saa maae jeg spørge, om vel den Subtilité som findes i den Mennekelige Hierne, om den kand tænkes at være for stor; Langt fra! man kand aldrig tænke en saa kunstig Structur af et Legeme, at jo i Anledning af dette, en endnu kunstigere kunde synes at være nødvendig til Sielens høyeste Fuldkommenheder, og den rette Aarsag, hvorfor vore Legemer ikke ere kunstigere end de ere, er, fordi den Fuldkommenhed som vi ved dem skal naae, er ikkun at ansee for meget ringe, om vi ellers ikke for meget flattere os selv.

§. 23.

Deraf sees, af hvor ringe en Betydning det er, naar en Materialist vil beraabe sig paa Erfaring, og for Ex. sige, at fordi de flögere Dyr har en større og kunstigere Hierne, de taabeligere og mindre vittige enten have en mindre eller slet ingen, at vi deraf bør slutte: at Tankerne beroer paa Structuren. Vi tilstaaer det hele Argument, naar det ikke gaaer videre; men sluttet deraf at Legemet tænker, da kunde vi med Ret sige at en Materialist, som tør vove at sige saadant, bør først lære at gjøre Forskiel imellem Erfaring og Slutninger af Erfaring; Ligeledes kand deraf: at saavel Stiel som Legeme svækkes ved lang Eftertanke, at Blodet gaaer hastigere i de hæftigere Sinds-Bevægelser og langsommere i de ordentlige, at vi tænke
 bedre,

bædre, naar vi ere friske og ved Helbred end naar vi ere syge, at vi i Apoplexie, Lethurgie og andre deslige haarde Tilfælde ere lidet eller intet medvidende med os selv, deraf siger jeg kand intet andet sluttes, end at det tænkende Væsen staaer i en saadan Forening med Legemet, at dets klare og tydelige Tanker ere indrettede efter de Forandringer, som i det gaaer for sig; og jeg haaber at enhver Fornuftig seer, at saa snart man gaaer videre i at slutte, bygger man paa intet andet end saadanne Forudsatte og en gang for alle antagne, men u-beviste, Propositioner, som i ingen ret Maade at tænke og at ræsonnere paa, ere tilladelige.

§. 24.

For meget ringere endnu ere alle de Materialisternes Argumenter at ansee, som henhøre til facultatem loco-motivam, for Ex. at Musklerne efter at de ere skilte fra det øvrige i Legemet, endnu kunde yttre nogen Bevægelse naar der stikkes i dem med noget skarpt, at Hiertet for Ex. af en Frøe kand efter at Creaturet er død endnu længe bevæge sig imod Soelen: Kort, da det som angaaer den Formue i Legemet, selv at kunde bevæge sig, er aldeles noget andet end den Formue at tænke, og vi have forhen seet, at denne Formue bør tilkomme Legemet allene endog i den Hypothese: at det staaer i Forening med en Siel, som tillige er et simpelt Væsen, saa følger, at alt det, som deraf sluttes, ikke kand gjøre det ringeste imod Sielens Immaterialité. En af de besynderligste Objectioner, som Materialisterne i denne Henseende forekaster os er Polypi deres Natur, men da deres Separation er en Art af Generation, saa kand dette Argument ikke heller ansees for vigtigt. Jeg vilde meget forundre mig over om nogen vilde paastaae, at Creaturene ikke kunde blive til uden paa en eneste Maade; i hvor mange Planter finder man ikke at deres Undergang føres u-middelbar med sig deres Slegtes Forplantelse.

§. 25.

Man seer af alt det oven anførte, at der ere anseelige Mangler i Materialisternes Argumenter, thi saa længe som de ikke kunde hverken

tydelig vise Maaden hvorpaa Materien kand sammensættes, saa den kand blive tænkende, og ikke heller bevise, at u-agted denne Maade og Muelighed ikke kand forklares, at denne Egenskab i Materien dog følge nødvendig af sande og upaatvivlelige Grundlærdomme, saa længe kand deres Paastand ikke ansees for andet end u-grundet. Ydermere for at bevise at det er det Materielle i denne Verden som tænker, bliver det fornøden at de bevise os U-mueligheden af de simple Væsener, og, at om de end ere muelige, de dog ikke kunde tænke, thi ellers bliver det endnu u-vist: (om end Materien tusinde gange kunde tænke) hvad heller at det er den eller de simple Væsener, som tænke i denne Verden. Endelig og at de tydelig bevise os, at de kunde slutte det af deres Erfaring som de paastaaer, nemlig at det er det Materielle, som tænker, og at de ikke begaae den Feil, at de holde det for Erfaring, som ikkuns er en selvgiort Slutning af det Erfarede; saa længe indtil dette skeer, bør deres Mening aldeles ikke ansees for andet end at være u-grundet.

§. 26.

Der som Materialisterne ville forekaste os, at det er u-mueligt at tillegge de simple Væsener Tanker om det Sammensatte, siden det Sammensatte ikke kand være i det simple, da sees let, hvorliden dette Argument har at sige, siden jeg forud har beviist at de eneste Tanker, som ere vore Sieler muelige, ere de om det Sammensatte. Men for at vise, at deri ikke er noget, som overgaaer Sielens Kræfter, maae man vel tage i Agt at Tankerne om det Sammensatte, og de Billeder som dermed følge, ere aldeles ikke noget saadant, som det sammensatte selv. At tænke bestaaer i at være medvidende med sig selv at man er adskillig fra noget andet, at tænke flere Ting, er at være medvidende med sig selv om at man tillige er adskillig fra flere Ting, men dette sidste er det samme som at tænke det Sammensatte: Altsaa, da det første ikke overgaaer Sielens Kræfter, overgaaer det sidste dem ikke heller.

Men bliver der end heri noget, som ikke kand til Punct og Prikke med den yderste Grad af Tydelighed vises, da holder jeg for at enhver skarpsindig Materialist selv maae tilstaae, at i hans Hypothese

these Vanskeligheden er ikke mindre; thi at kunde forklare hvorledes ved Væsners Sammenføielse som ikke ere tænkende, det Tænkende og Medvidende med sig selv, kand blive til, ydermere: hvorledes de engang havde Tanker og de dermed fulgte Billeder kunde conservere sig i en saadan Substance som Hiernen; dette og andet mere bliver i den materialistiske Hypothese af en saa u-overvindelig Vanskelighed, saa det er uden føie, om de der ere Elskere af den ville forkaste os, at vi ikke med den alleryderste Grad af Tydelighed kunde forklare alt.

§. 27.

Efter at have beviist de simple Tings Muelighed og Existence, saavel som og at de tænkende Væsener eller Sielene allene kunde være simple, er intet andet tilbage at bevise end Sielenes Udødelighed; For her endnu at handle noget om Materialisternes Hypothese, maae jeg sige, at man gjør dem Uret, saafremt man troer, at de i deres Hypothese ikke kunde paaastaae Sielenes Udødelighed; thi saa snart som de antage, at den tænkende Materie ikke opløses, men at dens Bygning bliver idelig ved, hvad heller det skeer ved en kunstig Orden af Tingenes Indretning i Naturen eller ved et Mirakle, saa de grovere Organa allene skulle forgaae, under hvilke det tænkende Væsen til en Tiid stules, lige saa tit kand og Udødeligheden i deres Hypothese have Sted; Imidlertid maae jeg dog sige, at Sielene i deres Hypothese, for at kunde blive udødelige, behøve een Conservation mere end i vores, i hvilken det er klart, at saa snart som Sielene sættes; at være simple, fastsættes tillige: at de ikke kunde beskadiges eller til intet gøres af de naturlige Ting og deres Kræfter; en Ting, som man altid maae frygte for i den Materielle Hypothese.

§. 28.

Men dermed er Sielenes Udødelighed ikke beviist, thi dertil udfordres af de skarpsindigere Skribentere med Ret, at Sielene desuden efter Legemets Død beholde deres klare og tydelige Tanker, saavel som at de erindre sig selv, hvilket man har kaldet med det Navn af

Personalité. Naar man vil undersøge, hvad Naturens Lys kand lære os i Henseende til denne vigtige Sandheds Oplysning, bør man undersøge baade hvorvidt det vi des angaaende holde for stemmer overeens med Erfaring, som og hvorvidt det kand bevises af Fornuft; Hvad det første angaaer, da var det meget at ønske, at vores Glid var ikke mindre i at forskaffe os en Experimental-Psychologie og Moral, end den er i at fuldføre vores experimentale Physik; jeg er forsikred, at ikke en ringe Deel af de allervigtigste Spørgsmaale jo paa denne Maade skulde kunde opløses: For Ex. om man vilde frygte for, at siden Forraadnelse og Legemets Solution er Aarsagen til vores Jammerligste og u-taaleligste Smertes, at da den store Solution i Legemet som skeer i og efter Døden, skulde kunde føre nogen saadan Smerte med sig, paa Fundament, at de Døde maaskee nok kunde lide, endskjønt at de ikke kunde give os deres Lidelser tilkiende, da naar man gaaer tilbage igien til Erfaring, finder man at man er intet mindre beføied end til en saadan Frygt. Thi hvor mange Mennesker have ikke misted snart eet snart et andet af deres Lemmer, som endnu i deres levende Live ere forraadnede, uden at de derved have fundet til den mindste Smerte. Ligeledes, naar man ved Erfaring vil afgjøre, hvad heller det er troeligst, at Døden selv er den største af alle Smertes, eller om den er aldeles uden Smerte, da kand man let forsikre sig om, at den sidste Mening er den retteste; siden de gruelige Tilfælde som Apoplexie, Ecstasis, Epilepsie, og andre deslige, der nærme sig til den Tilstand vi sættes i udi Døden, ere fast foruden al Smerte.

Men for at komme igien til Sielene, da er i Henseende paa deres Udodelighed to Hoved-Poster at afgjøre, den ene, om ikke Gud selv kunde maaskee finde det fornødent at til intet gjøre dem; den anden, om, naar vi følge Erfaring, vi da ikke bør troe, at deres tydelige og klare Tanker forgaae i Døden, thi siden al Erfaring lærer, at Sielene staaer i en saadan Forening med Legemet, at det klare og tydelige i vore Tanker beroer paa en vis Grad af Bevægelse i Blodet og Safterne, saavelsom paa Legemets øvrige rette Constitution, saa at

at i den Proportion, som nogen af disse Dele tager af i Legemet, i den samme erfares at og det klare og tydelige tager af i Sielen, om man da ikke bør holde for, at naar i Døden Legemet aldeles kommer af sin forrige Stik, Bevægelsen holder op og Safterne tørres, om da ikke Tankerne i Sielen tilligemed bør falde bort, siden den Årsag da holder op, paa hvilken de før beroede.

§. 29.

Hvad det første angaaer, om ikke maaskee Gud kunde selv efter sin u-endelige Wiisdom finde det fornødent til denne Verdens desto større Guldkommenhed at i-værksætte, at gjøre en eller anden, maaskee alle de Menneskelige Sieler, til intet, af Årsag, at de ikke uden for en vis Tid vare nødige og tjenlige i denne Verden, efter hvilken naar de ikke længere duede til noget det nødvendig maatte skee, at ligesom man i en god Husholdning affkaffer alt det u-nyttige og u-tjenlige, Gud meget mere i sin Oeconomie med denne Verden, som af alle er den aller-accurateste, maatte affkaffe og følgerlig plat udrydde disse u-brugbare Sieler. Da derfor denne Vanskelighed kand med søye siges at være af Vigtighed, er det nødigt at undersøge saavel hvad Erfaring som Fornuft kand lære os med eller imod. Eftertænke vi, hvad det er, som vi erfare, da viser hele Naturen, at Creaturerne ere i dette Liv i sær beskikkede til deres Kiøns Forplantning, hvilket i en Deel Skabninger er saa klart og saa øyensynligt, at de strax derefter forgaae; overalt, naar man legger til den Tid, i hvilken et Creatur kand tiene til sit Kiøns Formering, den, som Af-fødningen behøver til Opflekkelse, da bliver Resten af Creaturets Leve-Tid ikke af synderlig Betydning. Det synes derfor u-rimeligt at vilde slutte, at da det er af de fornemteste Hensigter med Creaturene udi dette Liv: at de idelig skulde formeres, og at dermed tillige til intet videre skulde sigtes, end at de strax igien skulde forgaae: Dette kommer mig for at være ligesaa besynderligt, som om en idelig søgte at forhverve nye Midler, for Øneblisset efter at ruinere og ødelægge de forud forhvervede, og da dette langt fra ikke stemmer over.

overens med den høye Tanke, som vi bør gjøre os om den viise Husholdning, som ellers alt overbeviser os om at have Sted i denne Verden, saa synes det heller ikke billigt at slutte af de sædvanlige Erfaringer, at Sielene allene blive til, for en kort Tid at leve, og siden reent at forgaae.

Men da man deraf ikke gandske fuldkommen kand overbevise sig om den Sandhed: at Gud ikke selv vil til intet gjøre de fornuftige Sieler, siden denne Erfaring strekker sig til alle Creaturene i Uimødelighed, saa er det nodig at estertænke hvad der i Særdeleshed kand sluttet af de fornuftige Sielers Natur, Væsen og den Brug som af dem kand gøres i denne Verden. Til den Ende maae iagttages, at alt hvad der er i denne Verden, er i den for at forfremme dens endelige Hensigt, folgelig kand aldrig det blive u-brugbar i denne Verden, som u-middelbar i og for sig til alle Tider er i Stand til at kunde befordre denne Verdens endelige Hensigt. Saaftremt derfor at vi kunde bevise, at de fornuftige Sieler ere af den Bestaaffenhed, at de u-middelbar i og ved dem selv til alle Tider, og det som er endnu mere, i alle Omstændigheder kunde tiene til at befordre denne Verdens endelige Hensigt, saa har man tillige beviist, at Gud ingen Aarsag har til at til intet gjøre dem, folgelig og at de bestandig blive ved uden at forgaae.

For at bevise dette sidste maae man først estertænke, hvad denne Verdens endelige Hensigt er, at den nemlig bestaaer deri: at Guds høye og hellige Egenstaber paa den allerfuldkomneste Maade skal kiendes af de fornuftige Creature; saa snart som dette tilstaaes, sees uden al Imodsigelse at de fornuftige Sieler til alle Tider og i alle Omstændigheder have en naturlig Beqvemhed til at forfremme, hver Minute og hvert Øyeblik de ere til, denne Verdens endelige Hensigt. Altsaa kunde de aldrig blive u-brugelige, folgelig kand heller ingen Aarsag være hvorfor de skulle affkaffes eller blive til intet.

Evertimod sees let, at intet mere kand befordre denne Verdens endelige Hensigt, end at de fornuftige Sieler idelig komme til alt større og større Fuldkommenhed; jo flere de ere, jo fuldkommere enhver af dem for sig er, desto bedre kand denne Verdens endelige Hensigt ved dem naaes, som er den allerfuldkomneste Creaturenes Indsigt i Guds høie og hellige Egenheder: Thi da enhver af de fornuftige Sieler kiender Forsynets besynderlige Bøye med sig, saa bliver der saa at sige ligesaa mange adskillige Maader at kiende de Guddommelige Egenheder paa, som der ere adskillige Sieler til, og jo fuldkommere enhveres Indsigt er, desto større er den Priis, som de sætte paa Guds uendelige Egenheder, og den Høiyagtelse, hvormed de tilbede dem, følgelig udfordrer nødvendig denne Verdens endelige Hensigt ikke allene at de fornuftige Sieler blive ved, men endog at de idelig gaae fort fra en ringere til en høyere Fuldkommenhed, og ikke det allene, men af den følger endnu mere at ikke en eneste af de fornuftige Sieler forgaaer, siden der ellers blev saa at sige en point de vue i denne Verden, hvorfra Guds Egenheder paa en besynderlig Maade kunde kiendes, uden at de dog bleve kiendte af noget fornuftig Creatur, hvoraf fulgte at denne Verden ikke skulde blive saa fuldkommen, som den kunde blive, hvilket er u-mueligt.

§. 30.

Deraf sees med den allerfuldkomneste Overbeviisning, at Selene maae saaledes blive idelig ved, at de kunde alt mere og mere befordre denne Verdens endelige Hensigt, følgelig at og deres klare og tydelige Tanker maae kunde blive ved, saavel som at de maae kunde erindre sig det Forbigangne, siden alt dette nødvendig udfordres til denne Verdens endelige Hensigt. Allsaa maae Sielene u-feilbarlig være udødelige, og denne Sandhed bør ikke ansees for at være mindre klar og sikker, end een af de man beviser i Geometrien. Sielene i Guds Rige her i Verden bør ansees for det som de kostbare Metaller ere i vore smaae jordiske Republikker, hvilke aldrig tabe deres Værdie, fordi deres Nytte er immervarende.

§. 31.

Heraf sees videre, at den §. 28. omtalte Vanskelighed bør falde bort af sig selv, efter at Sielens Udødelighed er allerede blevet uimodsigelig beviist; imidlertid, da de Vanskeligheder, som beroe paa Erfaring ere en særdeles Eftertanke værd, saa er det af denne Aarsag, at jeg vil betragte denne Vanskelighed for sig, og undersøge, hvad heller vi i Kraft af samme Erfaring (om vi intet andet Beviis kunde give til Oplysning) burde rimeligst holde for at Sielene vare dødelige.

J Hensigt paa dette maae jeg erindre, at jeg allerede forhen har beviist, at den eneste rimelige Slutning, som vi naturlig viis bør giøre os om Aarsagen til Sielens Forening med Legemerne, er at Legemerne derfor ere blevne sammenføyede med Sielene, at disse sidste ved dem skulde komme til de klare og tydelige Forestillinger, hvilke de uden ved Forening med et Legeme ikke kunde naae; dette er det eneste som kand sluttes om denne Forening, at nemlig Legemet burde tiene Sielene til at faae de første klare og tydelige Forestillinger om denne Verden, men deraf følger ingenlunde at Sielene burde beholde disse Legemer idelig: Tvertimod, man kand bevise, at saa snart som Legemerne ere af den Beskaffenhed som vore, bør de igien aflegges og ikke bestandig blive udi Forening med Sielene.

Thi saa snart som man har seet, at Sielene ere blevne sammenføyede med Legemerne for ved dem at blive fuldkommere, og man desuden veed af det vi forhen have beviist, at Sielene bør alt blive idelig fuldkommere og fuldkommere, saa følger, at et saadant Legeme som vores, bør igien nødvendig skilles fra Sielen, og at følge-

lig

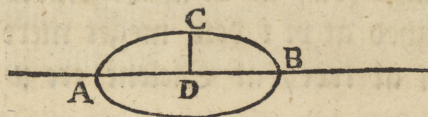
lig en Død bør have Stæd, af Aarsag: at enhver endelig og sammentat Ting har ikke uden en vis Grad af Fuldkommenhed, følgelig have vore Legemer heller ikke uden en saadan vis Grad, og derfor kunde vore Sieler ikke komme uden til en dermed proportionert Grad af Fuldkommenhed, ved de Legemer, som vi nu have; saa snart derfor som Sielene ere komne til den høieste Grad af Fuldkommenhed, som ved disse Legemer kand naaes, saa følger deraf at de idelig bør gaae fort til alt større og større Fuldkommenhed, at disse Legemer bør igien aflegges, siden de siden den Tiid blive Sielene u-tienlige, og det, som er endnu værre, hinderlige i deres Fortgang til større Fuldkommenheder: Dette maae nødvendig være sandt, om end vore Legemer beholdt den Fuldkommenhed, som de have, naar de vare paa deres Beste; hvor meget mere maae det da ikke være sandt om de Legemer, som naar de først ere komne til deres største Fuldkommenhed, igien idelig tage af og i Henseende til de udvortes Sandser blive immer alt ringere og ringere. De Legemer allene kunde de fornuftige Sieler have uden igien at aflegge dem, som idelig blive alt mere og mere fuldkomne, følgelig og alt tienligere og tienligere til at befordre de Intellectuelle Kræfters Tilvæxt. Følgelig, da vore Legemer ikke ere af den Beskaffenhed, saa bør de heller ikke bestandig blive i Forening med Sielen, saa det er saa langt fra, at vi af Legemets Død kunde slutte paa Sielens Udødelighed at vi i den meget mere finder det som bør give os Anledning til at troe, at Sielene ere udødelige.

S. 32.

Men vil man spørge, hvad heller de fornuftige Sieler strax efter Døden komme til klare og tydelige Tanker, eller om det bier noget imellem, da synes den Mening at være rettest, som holder for

at Sielene strax efter Døden, naar de ere blevne befriede fra Legemets Hindringer, fare fort i at tænke paa en klar og tydelig Maade, siden det er ellers ikke vel forstaaelig, hvorledes de kunde erindre sig deres forrige Tilstand, om de imellem skulde endskjønt for en maadelig Tid falde hen til dunkle Forestillinger. Imidlertid kand man tydelig bevise, at det Contraire ikke var u-mueligt, og det paa følgende Maade.

Man bør ansee enhver Siel, som at have en vis og bestandig Lov at tænke efter, thi alt det som skeer i Naturen uden Mirakel, skeer efter en vis og bestandig Lov; men saa snart som Sielene sættes at tænke efter en saadan Lov, er det klart, at de adskillige Størrelser, som blive Tid efter anden til i de klare og tydelige Tanker, kunde repræsenteres ved de krumme Liniers Coordinater, thi alt hvad der tager til eller af efter en vis determinert Lov kand altid forestilles ved Coordinaterne af de krumme Linier. Saa mange Slags derfor, som man kand have af krumme Linier, paa lige saa mange Maader kand man universellement sige, at Afverlingerne kunde skee i Sielens klare og tydelige Tanker; saafremt derfor at man antager, at Tiden blev gived ved Areln af de krumme Linier,

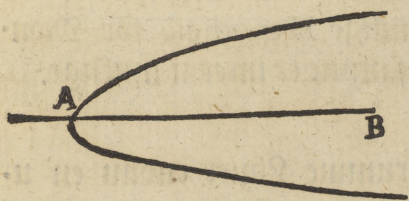
og at den krumme Linie selv, hvis positive Coordinater gave de tydelige og klare Tankers Relation, i Henseen-

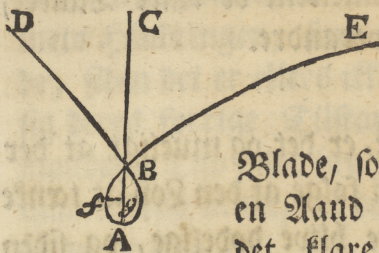
de til Tiden, tilkiende, blev en pur Oval, som ACB, da maatte følge: at naar det Øyeblik i Tiden som falder for i A falt ind, maatte de klare og tydelige Tanker i Sielen begynde at komme til det høieste udi D og endelig endes efter den Deel af Tid AB, hvorefter i al Evighed ikke nogen Tanke mere kunde blive til i den Siel, hvis

hvis Lov at tænke efter gav den Forhold imellem de klare Tanker, som Ordinaterne i en Oval have imellem hverandre.

Følgelig da pure Ovaler ere muelige, er det og mueligt at der kunde være Sieler til, som efter en vis Tid i følge af den Lov at tænke paa som deres Natur medfordte, maatte blive dødelige, og siden aldrig mere komme igjen til klare og tydelige Tanker. Og da dette er just vores Hypothese om Dyrene, saa følger at den samme ikke er u-muelig, men at den Lov hvorefter Dyrenes Tanker maage tage af og til maage være den, som giver en Oval.

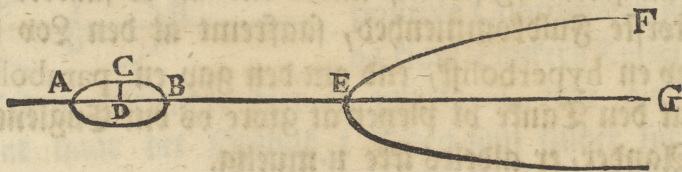
Videre, da de krumme Linier ere muelige, som bestandig gaae u-endlich fort, og som pleyer at deles i de to Slags af Paraboliske og Hyperboliske, saa følger, at der ere saadanne Love for at tænke muelige, efter hvilke, naar Aanderne først vare i det Øyeblik af Tid, som forestilles ved A komme til tydelige eller klare Tanker, deres Fuldkommenhed i at tænke, da siden uden Ophold maatte blive alt større og større, andet end at de snarere nærmede sig til deres største Fuldkommenhed, saafremt at den Lov hvorefter de tænkte gav en hyperbolisk, end om den gav en parabolisk Linie. Deraf sees, at den Tanke vi pleyer at gjøre os om Englene eller de fuldkommere Aander, er aldeles ikke u-muelig.

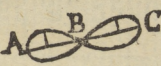
Videre, da de krumme Linier ere muelige, som man kalder krumme Linier med Blade, som den Linie BDAE, saa følger, at om en Aand tænkte efter en Lov, som i Henseende til det klare og tydelige i Tankerne, gav en saadan Linie, da fulgte: at naar den først i det Øyeblik af Tid A var kommen til Begyndelsen af tydelige Tanker, fik de samme først et Maximum i g, men da de igien i B bleve c, saa maatte deraf følge: at de tydelige Tanker der maatte igien gandske holde op, følgende og at den Tilstand som vi kalde Døden, der maatte have Sted, efter hvilken at den krumme Linie og dens Ordinator kunde vore uendelig, hvorover og Sielens Fuldkommenheder i at tænke, blive alt større og større. Da dette er den sædvanlige Hypothese for Menneskene, saa seer man tillige, at i den selvsamme er intet u-mueligt.

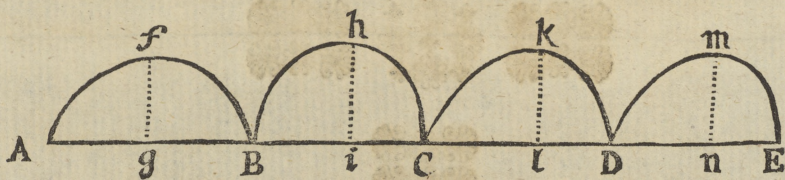
Men da foruden disse Slags af krumme Linier endnu en uendelig Mængde andre ere muelige, saa følger at Sielene kunde have endnu langt andre Afverlinger i deres klare og tydelige Tanker, saaledes om deres Lov at tænke efter gav

en af det Slags krumme Linier, som have en separeret Oval, og siden efter en Distance af BE en Linie, som blev u-endelig reel,

reel, da maatte følge: at naar den Aand, som tænkte efter en Lov som gav en saadan Linie, først begyndte at tænke i A, kom paa sit høieste i D og siden efter den Tid AB døde, og saa at sige laae den hele Tid BE i Dvale, at dens tydelige Tanker da igien kunde begynde i E, og derpaa vore u-endelig fort, og man seer: at lige saa mange saadanne separerte Ovaler som der kunde hænge ved en Linie, som tilsidst bleve u-endelig, lige saa tit kunde en og den samme Aand døe og igien komme til klare og tydelige Tanker.

Dersom den krumme Linie blev en af det Slags, ABC, som vi kalde Lemniscater, da maatte følge: at om Tiden var igien dens axis, maatte en Død gaae for sig efter den Tid AB, en anden efter den Tid BC, uden at deraf nødvendig fulgte, at Tankerne siden kunde igien blive til.

Dersom den Lov, hvorefter Sielene skulde tænke gav en af de krumme Linier, som have en Mængde af Maxima, og disse lige store, da fulgte at efter Begyndelsen i A og Maximum i g en Død maatte følge i B, at siden igien Sielen passerede netto igennem de samme Grader af klare og tydelige Tanker til Maximum i i

og at derpaa fulgte atter igjen en nye Død i C, og kunde dette saaledes siden blive u-endelig ved, uden at den Lov hvorefter Sielene tænkte blev derfor anderledes.

Man kunde heraf trække en stor Mængde til deels artige Corollaria, men disse saavelsom de øvrige Maader hvorpaa Ufoerlingerne i Tankerne kunde være muelige, vil jeg alle gaae forbi, af Marsag at jeg allerede har viist, at vi burde holde for, at de Menneskelige Sieler strax efter Døden gaae fort til det u endelige i klare og tydelige Tanker, fordi Verdens endelige Hensigt inod hvilken intet kand skee, ikke tillod nogen af de andre.

